

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 167/2019
23.05.2019.године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Љубице Милутиновић, председника већа, Весне Субић и Биљане Драгојевић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., коју заступа пуномоћник Ђура Мади, адвокат из ..., против тужене Републике Србије – Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво – Одељење у Суботици, ради рехабилитационог обештећења, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 4500/18 од 18.10.2018. године, у седници већа одржаној 23.05.2019. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ се пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 4500/18 од 18.10.2018. године у делу става другог изреке у односу на накнаду нематеријалне штете, тако што се **ОДБИЈА**, као неоснована, жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Вишег суда у Сомбору П 53/2017 од 13.06.2018. године у ставу другом изреке.

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 4500/18 од 18.10.2018. године, у преосталом делу става другог изреке, у односу на накнаду материјалне штете и трошкове поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена Република Србија – Министарство правде да тужиљи АА из ... исплати на име трошкова ревизијског поступка, износ од 18.000,00 динара, у року од 15 дана по пријему пресуде.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Сомбору П 53/2017 од 13.06.2018. године, ставом првим изреке, тужбени захтев је делимично усвојен. Ставом другим изреке обавезана је тужена Република Србија- Министарство правде да тужиљи АА, на име накнаде нематеријалне штете по основу претрпљених душевних болова због лишења слободе њеног оца – сада пок. ББ, исплати износ од 800.000,00 динара са законском затезном каматом од дана пресуђења па до исплате. Ставом трећим изреке тужбени захтев преко досуђеног износа од 800.000,00 динара на име накнаде нематеријалне штете по основу претрпљених душевних болова због лишења слободе њеног оца, па до захтеваних 20.000.000,00 динара, као и захтев тужиље за накнаду материјалне штете, и то на име обављеног а неплаћеног рада у

редовно радно време, обављеног а неплаћеног прековременог рада, губитка плате за време незапослености по престанку лишења слободе, разлике у платама пре и после штетног догађаја, губитка пензије, разлике у пензијама, у износима ближе наведеним у првостепеној пресуди, су одбијени. Ставом четвртим изреке одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка, док је ставом петим изреке тужиља ослобођена од обавезе плаћања судских такси.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 4500/18 од 18.10.2018. године, ставом првим изреке, жалба тужиље је одбијена, а жалба тужене делимично усвојена, делимично одбијена. Ставом другим изреке преиначена је првостепена пресуда тако што је одбијен тужбени захтев тужиље за накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због лишења слободе њеног оца- сада пок. ББ преко износа од 300.000,00 динара, а до износа од 800.000,00 динара (односно за износ од 500.000,00 динара) са законском затезном каматом од 13.06.2018. године до исплате, док је у преосталом побијаном усвајајућем и одбијајућем делу и делу одлуке о трошковима поступка првостепена пресуда потврђена.

Против правноснажне другостепене пресуде тужиља је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду, на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ 72/11...87/18), па је утврдио да је ревизија делимично основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Ревизијом се не указује посебно на остале битне повреде одредаба парничног поступка због којих се ревизија, у смислу члана 407. став 1. тачка 2. и 3. ЗПП, може изјавити.

Према утврђеном чињеничном стању, отац тужиље је закључио брак са ВВ 01.05.1945. године, у коме је рођено шесторо деце. Са супругом и ћерком 1946. године је колонизован у ..., где се родила тужиља, њене сестре и брат. Био је запослен у земљорадничкој задрузи у ... . Дана 22.06.1951. године отац тужиље је ухапшен под изговором ширења непријатељске пропаганде на линији ИБ. Решењем Комисије за прекршаје Другог реона Града Београда бр.524 од 30.06.1951. године оглашен је кривим за прекршај јавног реда и мира, за који му је изречена казна лишења слободе у трајању од 15 дана. Након тога је из затвора у Београду, у циљу преваспитавања, упућен на друштвено користан рад у трајању од 18 месеци на Голи оток. На Голом отоку је провео 1 годину, 5 месеци и 17 дана. Када се вратио са Голог отока тужиља је имала око 3 године и није га препознала. Њему је одмах након хапшења престао радни однос у задрузи, а након повратка са Голог отока био је без посла до 01.07.1954. године, када се запослио у ПД „ГГ“ у .... Дана 16.02.1962. године, када је имао 41 годину, отац тужиље је отишао у инвалидску пензију, а преминуо је 12.02.1996. године. Мајка тужиље није била запослена и док је отац тужиље био на Голом отоку породица је

преживљавала захваљујући пожртвовању мајке и помоћи њених родитеља, а од рођака и пријатеља су добијали помоћ.

Правноснажним решењем Вишег суда у Новом Саду 7/2011 од 17.04.2012. године усвојен је захтев за рехабилитацију пок. ББ и утврђено је да је решење Комисије за прекршаје Другог реона Града Београда бр.524 од 30.06.1951. године ништаво од тренутка доношења, да су ништаве све правне последице и да се пок. ББ сматра неосуђиваним.

Тужила је рођена 04.01.1950. године, у време хапшења оца имала је око годину и по дана. Њено детињство, као и детињство њених сестара и брата је прошло у бојкоту од стране осталих становника села, друга деца нису смела да се играју са њима, а у кућу им нико није долазио. Сва деца пок. ББ су били добри ђаци, али нису могли да добију привилегије током школовања које су добијала друга деца.

Имајући у виду овако утврђено чињенично стање првостепени суд је делимично усвојио тужбени захтев и обавезао тужену да тужили накнади нематеријалну штету по основу претрпљених душевних болова због лишења слободе њеног оца у износу од 800.000,00 динара са припадајућом законском затезном каматом, док је за веће тражење накнаде нематеријалне штете, као и за накнаду материјалне штете тужбени захтев одбијен, као неоснован. При томе, првостепени суд је оценио да накнада нематеријалне штете за претрпљене душевне болове које тужила трпи због лишења слободе њеног оца представља јединствену накнаду која у себи обједињује у тужби појединачно опредељене основе накнаде нематеријалне штете, због чега је тужили, као јединствени вид штете досуђен износ од 800.000,00 динара. При одмеравању висине те штете, у смислу члана 200. Закона о облигационим односима, првостепени суд је имао у виду старосну доб тужиле у време када је њен отац лишен слободе, те јачину и дужину трајања душевних болова који су код тужиле настали због лишења слободе њеног оца и последице које је то лишење слободе изазвало на психу тужиле. Тужбени захтев за накнаду материјалне штете првостепени суд је одбио примењујући члан 26. став 1. Закона о рехабилитацији из кога произлази да само рехабилитовано лице има право на обештећење за материјалну штету насталу због повреде права и слободе у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Права других лица су регулисана чланом 21. тог закона и у смислу те законске одредбе обештећење за материјалну штету која је настала за рехабилитовано лице због повреде његових права и слобода не спада у корпус права која припадају другим лицима.

Другостепени суд је, одлучујући о жалбама парничних странака, делимично преиначио првостепену пресуду у делу одлуке о висини накнаде нематеријалне штете, сматрајући да тужили, имајући у виду критеријуме које је применио и првостепени суд, може бити пружена одговарајућа сатисфакција досуђивањем правичне новчане накнаде за претрпљене душевне болове због лишења слободе њеног оца у износу од 300.000,00 динара, а накнада у већем износу не би била у складу са сврхом која се остварује правичном новчаном накнадом, како то прописује одредба члана 200. Закона о облигационим односима. Првостепена пресуда је потврђена у делу одлуке о захтеву за накнаду

материјалне штете, при чему је другостепени суд прихватио разлоге које је за своју одлуку дао првостепени суд, с обзиром да је отац тужиле преминуо 12.02.1996. године, пре доношења Закона о рехабилитацији, па имовинско право које тужилца потражује није постојало у тренутку смрти, те није ни чинило његову заоставштину.

Имајући у виду утврђено чињенично стање, Врховни касациони суд сматра да је првостепени суд правилно применио одредбу члана 200. став 2. Закона о облигационим односима када је тужилци досудио правичну накнаду за претрпљене душевне болове због неоснованог лишења слободe њеног оца у износу од 800.000,00 динара, коју је одмерио у смислу одредбе члана 232. ЗПП и правилно оценио да овај износ може пружити сатисфакцију тужилци за душевне болове који су јој проузроковани. Приликом одлучивања првостепени суд је оценио да је у време лишења слободe оца тужилца била у узрасту од годину и по дана, да је због одсуства оца и заједничког домаћинства трпела недостатак очеве љубави, заштите и пажње, те да је због очевог боравка у затвору била изложена негативним реакцијама у малој средини, осећала несигурост и страх. Према оцени Врховног касационог суда досуђена висина накнаде одговара тужилином трпљењу и циљу којем та накнада служи, посебно имајући у виду и да је сатисфакција делимично остварена чињеницом да је њен отац рехабилитован и решење којим је био осуђен поништено, са свим правним последицама, што је неминовно ублажило душевне болове које тужилца трпи. Такође, у смислу члана 26. став 3. Закона о рехабилитацији ради се о јединственом виду накнаде којим су обухваћене све штетне последице нематеријалне штете услед одуства родитељског старања, па су неосновани наводи ревизије којима се указује да тужилци припада и право на накнаду нематеријалне штете због претрпљеног страха.

Неосновани су и наводи ревизије којима се указује на погрешну примену материјалног права у погледу накнаде тражене материјалне штете. Наиме, Закон о рехабилитацији представља *lex specialis* у односу на Закон о облигационим односима у погледу регулисања права на обештећење за материјалну и нематеријалну штету (рехабилитационо обештећење), прописани круг лица која имају одређена права по том основу, као и обим тих права, као и у односу на Закон о наслеђивању у погледу права која могу бити предмет наслеђивања. Одредбом члана 26. Закона о рехабилитацији предвиђено је да рехабилитовано лице има право на обештећење за материјалну штету насталу због повреде права и слобода, у складу са законом којим се уређују облигациони односи (став 1.) и право на враћање наплаћених новчаних казни и трошкова поступка у ревалоризованом износу чија се висина одређује тако што се утврђује сразмера наплаћених износа према просечној плати у време наплате, у односу на просечну плату у Републици Србији у години у којој се врши плаћање (став 2.). Према члану 20. став 1. овог Закона рехабилитовано лице има право на посебан пензијски стаж, месечну новчану накнаду (посебан додатак), здравствену заштиту и друга права из здравственог осигурања, право на враћање конфисковане имовине или имовине одузете по основу прописа из члана 2. става 1. овог закона, односно обештећење за ту имовину, као и право на рехабилитационо обештећење. Одредбом члана 21. став 3. истог Закона прописано је да право на враћање конфисковане имовине или имовине одузете по основу прописа из члана 2. став 1.

овог закона, односно обештећење за ту имовину имају наследници рехабилитованог лица у складу са одредбом члана 25.овог закона.

Имајући наведено у виду, правилан је закључак нижестепених судова да тужилји, као ћерки рехабилитованог лица ББ не припада право на накнаду материјалне штете за изгубљену зараду, губитак пензије и разлике у пензијама, јер према цитираним одредбама Закона о рехабилитацији право на накнаду материјалне штете припада само рехабилитованом лицу, а не и његовим наследницима, за које је прописано само право на враћање конфисковане или одузете имовине, односно обештећења за ту имовину.

Врховни касациони суд је имао у виду и остале наводе ревизије, којима се не доводи у сумњу правилност и законитост побијане пресуде у погледу накнаде материјалне штете, као ни одлука о висини накнаде нематеријалне штете из првостепене пресуде, због чега ти разлози нису посебно образложени.

Тужилја је у ревизијском поступку делимично успела, трошкове ревизијског поступка је тражила и определила, и то за састав ревизије и таксу на ревизију и одлуку. С обзиром да је тужилја у ревизијском поступку делимично успела за износ од 500.000,00 динара на име накнаде нематеријалне штете, тужена је обавезана да тужилји исплати трошкове ревизијског поступка, и то за састав ревизије у износу од 18.000,00 динара, према висини досуђене накнаде са којом је успела у ревизијском поступку, применом Адвокатске тарифе. Тужилја је правноснажно ослобођена плаћања судских такси, због чега јој не припада право на таксу на ревизију и одлуку, па је одлучено као у ставу трећем изреке.

Из наведених разлога, одлучено је као у изреци пресуде, на основу члана 416. став 1., члана 414. став 1. и члана 165. Закона о парничном поступку.

**Председник већа-судија
Љубица Милутиновић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић